

פרה אדומה בראי המדע

של מנדל, "אבי הגנטיקה המודרנית", הגישה המדעית היתה שהגורם הבלעדי המשפיע הוא הגנטיקה. כיום הגישה הרווחת היא שהתכונות הפיזיות של האדם מושפעות מגורמים גנטיים וגם מגורמים סביבתיים.

ולענייננו, ניתן לומר שעובר במעי אימו מושפע מגורמים סביבתיים כגון- תזונה, חוויות ומצב נפשי של האם, אך המדע לא תומך בגישה שטוענת שקיים שיקוף ישיר של גורמים חיצוניים מצד האם בתכונות הוולד (כגון חשיפה של פרה לגוון אדום והשפעתה על צבע הוולד).

אם כן, האם לכאורה תיאור זה של חז"ל, המציע לחשוף פרה לגוון אדום ובכך להעלות את הסיכוי להמלטה של וולד אדום, מיותר? לאו דווקא. ייתכן שלממרה זו ישנה **משמעות רוחנית**, ולא מדעית כפי שניתן היה לחשוב.

הרב סולובייצ'יק מתייחס גם הוא למשמעות הרוחנית של עניין פרה אדומה. בתשובה לשאלה-מדוע הכהן המכין את התערובת המטהרת נטמא בעצמו, מסביר הרב כי טקס הטהרה באמצעות פרה אדומה, דומה לחילוץ אדם ששקע בבוץ טובעני. כאשר המחלץ בא להציל אדם שטבע בבוץ, המחלץ צפוי בעצמו להתלכלך לא מעט... הרב סולובייצ'יק, מסביר שלכלוך זה אינו רק כורח טכני של הנסיבות, אלא גם בעל **משמעות רוחנית ומוסרית**. המחלץ כאן הוא הכוהן, שהינו מנהיג דתי, וכמנהיג דתי הוא אחראי על כל יהודי ויהודי. לא מספיק שייתן נאומים חוצבי להבות מתוך כותלי בית המדרש, אלא הוא צריך ממש "לרדת לשטח" ו"להתלכלך" כדי לנסות להציל את אחיו היהודים. כפי שכל מנהיג ומחנך ראוי שיעשה.

בשבת הקרובה, פרשת "כי תשא", נקרא את פרשת פרה אדומה, אשר שמה ניתן לה בשל הגוון החום-אדמדם של פרוותה. פרה מיוחדת זו משמשת לטהרה מטומאת מת באמצעות הזאה של מי חטאת על הטמא.

פרה אדומה כשרה היא דבר נדיר. מעבר לצבעה המיוחד היא צריכה לעמוד בתנאים נוספים: למשל, העדר מומים, מעל גיל שנתיים, שלא עלה עליה עול, ועוד..

המדע מצביע על כך שהגורם העיקרי המשפיע על גוון הפרווה של הוולד הוא החומר התורשתי שלו: ה-DNA. למרות שמבנה ה-DNA פוענח רק במאה ה-20, מסתבר שכבר חז"ל הבינו שמתקיימת העברה של תכונות מדור ההורים לדור הוולדות (עבודה זרה כד ע"א, ביאור שטיינזלץ):

"..... אָמַר רַב פֶּהָנָא: אַצַּל דַּמָּא בִּן נַתִּינָה מְדוּבַר הִיא בְּמוֹחֲזָקָתָא, שֶׁהִיָּתָה בִּידוֹ מִשְׁפַּחַת פְּרוֹת שֶׁהִיָּתָה מוֹחֲזָקָתָא שֶׁהִיא יוֹלֶדֶת וּוּלְדוֹת אֲדוּמִים בַּדֶּרֶךְ זֶה."

כלומר, לדמא בן נתינה היה עדר פרות ה"מוחזקות" לצבע האדום. בעדר זה סיכויי ההמלטה של וולדות חומים היו גבוהים יותר.

בהמשך- באותו המקור, מפתיעים אותנו חז"ל עם הצעה לשיטה שיכולה להשפיע על קביעת גוון פרוות הוולד. הם מציעים כי ניתן להשפיע על תכונת הצבע של הוולד, בעזרת פעולה חיצונית בעת הרבעת הפרה, באמצעות הצגת צבע אדום מול פניה: **"כּוּס אָדוּם מְעַבְרִין לְפָנֶיהָ שֶׁל הַפְּרָה הָאֵם..."** (שם: עבודה זרה). חשוב לציין, שביטוי לתפיסה זו מצוי בסיפור יעקב ולבן: **"וְשָׂם יַעֲקֹב אֶת-הַמְּקָלוֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן, בְּרֶהֱטִים לְיַחְמָנָה" (בראשית ל"מ"א)**. וכך גם בדברי חז"ל המציינים כי, ר' יוחנן שהיה יפה תואר, היה יושב בפתח המקוואות כדי שנשים הבאות לטבול, יביטו בו וע"י כך הילדים שיוולדו להם יהיו יפים כמותו (ברכות, כ').

אפשר לנסות ולהבין את תוקף דברי חז"ל באופן רוחני, אך האם טענה זו נתמכת במחקר המדעי?

בתקופה הקדומה הגישה הרווחת היתה שתכונותיהם של יצורים מושפעות מגורמים חיצוניים. לאחר מכן, מתקופתו

